

KABAHATLER KANUNU'NUN GENEL HÜKÜMLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Araş. Gör. Elif Bekar*

I. KABAHAT KAVRAMI

Kabahat, Arapça kökenli bir sözcük olup, genel olarak uygunsuz hareket, yakışıksız davranış anlamına gelmektedir¹. Kabahatler Kanunu'nun "tanım" başlıklı 2. maddesine göre ise, kabahat deyiminden kanunun karşılığında idari yaptırım uygulanmasını öngördüğü haksızlık anlaşılmaktadır². Diğer yandan kabahatin toplum düzenini, genel ahlakı, genel sağlığı, çevreyi ve ekonomik düzeni korumak amacıyla cezalandırılan fiil olarak tanımlandığını da görmekteyiz³.

Kabahatin tam olarak ne anlama geldiği ortaçağdan beri tartışılmış olmakla birlikte⁴ mevcut Kanun'da kabahat tanımında yer alan ve fiil kavramından daha geniş olup, hak ve adalete aykırılık anlamına gelen "haksızlık"⁵ kav-

---

* İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Anabilim Dalı.

¹ Türk Dil Kurumu, Büyük Türkçe Sözlük, (Çevrimiçi) <http://tdkterim.gov.tr/bts/?kateri=veritbn&kelimesec=175060>, 10.12.2010.

² RG. 31.03.2005 S.25772 (1.Mükerrer).

³ Erdener Yurtcan, Kabahatler Kanunu ve Yorumu, İstanbul, Beta, 2005, s.2.

⁴ Fatih Selami Mahmutoğlu, Kabahatleri Suç Olmaktan Çıkarma Eğilimi ve Düzene Aykırılıklar Hukukunda (İdari Ceza Hukukunda) Yaptırım Rejimi, İstanbul, Kazancı, 1995, s.11.

⁵ "Haksızlık" terimi için bkz.: Türk Dil Kurumu, Büyük Türkçe Sözlük, (Çevrimiçi) <http://tdkterim.gov.tr/bts>, 10.10.2010; Ayrıca Kanun maddesinde yer alan "haksızlık" terimi ile ilgili bir AYM kararı şu şekildedir: "...kabahat tanımının belirsiz olduğu, kanunda 'kanunun, karşılığında idari yaptırım uygulanmasını öngördüğü haksızlık' kabahat olarak tanımlanmakla birlikte bu tanımdan idari yaptırımın ne olduğunun anlaşamadığı, hukuk devletinin unsurlarından olan belirlilik ilkesi ile hukuki güvenlik ilkesi uyarınca yasa kurallarının anlaşılabilir açıklıkta olması gerekirken kabahat tanımı yapılırken bu ilkeye uyulmadığı, tanımda yer alan idari yaptırım ve haksızlık kavramlarını açıklayıcı bir düzenlemenin de bulunmadığı, hukukçuların dahi eksiksiz anlayamadığı kabahat tanımının vatandaşlarca anlaşılmasının beklenemeyeceği, kabahat tanımının açık olmamasına rağmen kanunu bilmemek mazeret sayılmaz ilkesi gereğince kişilerin bu düzenlemeye göre cezalandırılacak olmasının Anayasa'nın 2. maddesine aykırı olduğu..." gerekçeleriyle iptal edilmesi istemiyle açılan dava; "Kabahatler Kanunu'nda yer alan düzenlemelerin toplum düzenini, genel ahlakı, genel sağlığı, çevreyi ve ekonomik düzeni korumak amacıyla getirildiğinin ifade edildiği Yasa'nın 1. maddesi de, kabahat olarak tanımlanan eylemlerin kapsamının belirlenmesi bakımından önem taşımaktadır. İtiraz konusu kuralla kabahatin tanımlanmasında eylemin niteliğinden ziyade yaptırımın niteliğine vurgu yapılmış ve kanunun, karşılığında idari yaptırım uygulanması öngördüğü haksızlıklar, kabahat olarak tanımlanmıştır. Kabahatler karşı-

ramı yerine “fiil” kavramının kullanılmasının daha yerinde olacağı ileri sürülmüştür⁶.

Ağırlıklarına göre suçları derecelendirmeye veya ayrıma tutan kanunlara göre, ikili, üçlü ve dördütlü ayrımlar benimsenmiştir. Buna göre ikili ayırım cürüm ve kabahat veya cürüm, cünha; üçlü ayırım; cürüm, cünha, kabahat veya cürüm, cünha, hafif suç; dördütlü ayırım ise, cinayet, cünha, hafif cünha, kabahat şeklindedir⁷.

5237 sayılı Türk Ceza Kanunu ile “cürüm” ve “kabahat” ayrımı ortadan kaldırılmış; 765 sayılı Türk Ceza Kanunu’nda yer alan kabahatlerin bazıları suç olarak düzenlenmiş, bazıları 5326 sayılı Kabahatler Kanunu’nda kabahat olarak yer almış olup, diğerleri ise TCK’da veya Kabahatler Kanunu’nda yer almıştır⁸. Görülmektedir ki, 1986 ve 1989 tarihli Türk Ceza Kanunu Ön Tasarı-

---

ğında uygulanacak olan idari yaptırımların kapsamı ise Yasa’nın 16. maddesinde belirlenmiş ve idari yaptırımlar, idari para cezası ve idari tedbirler olarak ifade edilmiştir. “Kabahat” tanımı yapılmak suretiyle, daha önce idari yaptırıma tabi olmayan bir eylem, idari yaptırıma tabi kılınmamakta, aksine kanunla idari yaptırıma tabi kılınmış eylemler kabahat olarak adlandırılmaktadır. Bir başka deyişle, itiraz konusu kural ile yapılan kabahat tanımı, daha önce suç olmayan bir eylemi suç niteliğine dönüştürmemektedir. İtiraz konusu kuralla, bir eylemin kabahat olarak kabulü için bu eylemin karşılığında kanunun mutlaka bir idari yaptırım uygulanmasını öngörmüş olması esas alındığından, söz konusu düzenlemede yeni bir suç yaratılmamakta, suç ve cezaların kanuniliği ilkesine aykırılık bulunmamaktadır. İdari yaptırımlar yönünden ise söz konusu yaptırımların kanunla öngörülmüş olması gereğine yer verilmek suretiyle yasal düzenlemelere atıfta bulunulduğundan, yaptırımı yasa ile belirlenen bir eylemin belirsizliğinden ve öngörülmezliğinden söz edilmesine olanak bulunmamaktadır. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa’nın 2. ve 38. maddelerine aykırı değildir” gerekçelerine istinaden reddedilmiştir. AYM E.2007/115, K.2009/80, T.11.06.2009, (Çevrimiçi) www.kazanci.com.tr, 25.09.2010.

⁶ Yurtcan, s.3.

⁷ Fatih Selami Mahmutoğlu, “Suç-Kabahat Ayrımı-İdari Ceza Hukuku’nun Temelleri”, İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Tarafından Düzenlenen İdari Ceza Hukuku Sempozyumu, Haz. İlhan Ulsan/Funda Başaran Yavaşlar, Ankara, Seçkin, 2009, s.28.

⁸ “...Yürürlükten kaldırılan 765 sayılı TCK’da düzenlenen ve kabahat türünde olan suçların bir kısmı 01.06.2005 tarihinde yürürlüğe giren 5326 sayılı Kabahatler Kanunu’nda yeniden düzenlenip yaptırım olarak idari para cezaları ve idari tedbirler öngörülürken, bir kısmı 5237 sayılı TCK’da düzenlenmiş, bazılarının ise 5237 sayılı TCK ile 5326 sayılı Kabahatler Kanununda düzenlenmediği anlaşılmıştır...” AYM E.2004/21458, K.2005/14082, T.30.6.2005, (Çevrimiçi) www.kazanci.com.tr, 25.09.2010; 765 sayılı TCK’da yer alan kabahatlerden bazıları: yetkili mercilerin emirlerine itaatsizlik, cürmü haber vermede zühul, meskukata müteallik kabahatler, matbaacılık sanatının icrasına ve matbu evrak neşir ve tevziine ve ilanlat talikına müteallik kabahatler, ruhsatsız temaşa yerleri ve sair umuma mahsus yerler açmak, dilencilik, halkı rahatsız eden hareketler, silah ve eczayı nariyeye ait kabahatlerdir. 765 sayılı TCK’da kabahat olarak düzenlenen ve 5237 sayılı TCK’da suç olarak düzenlenmiş olanların bazıları ise, yarıcıpatlayıcı madde kullanma-meskun mahalde silah atma, işaret ve engel koymama, binanın yıkılması ve tamiratta ihmal, akıl hastasının muhafazasında ihmal kabahatleri, hayvanların muhafazasında kusur, tehlikeli vasıta kullanmak fiilleridir. Örnekler için bkz.: Zekeriya Yılmaz, Türk Ceza Kanunu ve Kabahatler Kanunu, Ankara, Seçkin, 2005, s.361 vd.

ları'nda göze çarpan kabahatlerin suç olmaktan çıkarılmasına ilişkin eğilim⁹, 5237 sayılı TCK'da kabahatlere yer verilmeyerek sonuç bulmuştur.

II. KABAHATLER KANUNU'NUN AMAÇ VE KAPSAMI, GENEL KANUN NİTELİĞİ

Kabahatler Kanunu ile toplum düzenini, genel ahlakı, genel sağlığı, çevreyi ve ekonomik düzeni korumak amaçlanmıştır. Bu amaç çerçevesinde kabahatlere ilişkin genel ilkeler, kabahat karşılığında uygulanabilecek olan idari yaptırımların türleri ve sonuçları, kabahat dolayısıyla karar alma süreci, idari yaptırıma ilişkin kararlara karşı kanun yolu, idari yaptırım kararlarının yerine getirilmesine ilişkin esaslar belirlenmiş ve çeşitli kabahatler tanımlanmıştır¹⁰. Diğer yandan 5326 sayılı Kabahatler Kanun Tasarısı'nın genel gerekçesinde, idari nitelikteki ceza yaptırımlarına ilişkin düzenlemeler bakımından sistem birliğinin ve ahengin sağlanması düşüncesiyle tasarısının hazırlandığı belirtilmiştir. Dolayısıyla Kabahatler Kanunu'nun amacının, toplum düzenini, genel ahlakı, genel sağlığı, çevreyi ve ekonomik düzeni koruma ve idari nitelikteki ceza yaptırımlarına ilişkin düzenlemeler bakımından sistem birliğinin ve ahengin sağlanması olduğu söylenebilir.

Diğer yandan Kabahatler Kanunu'nun "genel kanun niteliği" başlıklı 3. maddesinin ilk hali "Bu Kanunun genel hükümleri diğer kanunlardaki kabahatler hakkımda da uygulanır." şeklindedir. Madde gerekçesinde, özel kanunlarda çeşitli fiiller karşılığında idari yaptırımlar öngörülürken; çoğu zaman, bu yaptırımların yerine getirilmesi, bunlara bağlanan hukuki sonuçlar, zamanaşımı, tekrerrür, özellikle idari para cezası türündeki yaptırımların yerine getirilmesi bu suretle oluşan mali kaynağın kullanılma biçimi gibi hususlarda da kazuistik hükümlere yer verildiği; sistemden yoksun bu kazuistik düzenlemelerin önüne geçebilmek bakımından, ayrıca hukuk uygulamasında birliği ve hukuk güvenliğini sağlamak için; özel kanunlarda sadece kabahat türünden fiillerin tanımlanması ve bu fiiller karşılığında öngörülen idari yaptırımların belirlenmesiyle yetinilmesi gerektiği ve bu itibarla, Tasarıda belirlenen genel ilkelere, özel kanunlarda tanımlanan kabahatler hakkında da uygulanmasının temin edilmesi gerektiği hususu yer almıştır¹¹.

Bu hükme karşın, idari işlemler için adli yargının görevlendirilmesinin Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devletinin unsurlarından olan belirlilik ve hukuki güvenlik ilkelerine, idarenin her türlü işlem ve eylemini idari yargı denetimine tabi tutan 125. maddesine ve bununla bağlı olarak Anayasa'nın 155. maddesine aykırı olduğu gerekçeleriyle Anayasa Mahkemesi'ne başvurulmuştur¹². Mahkeme ise, Anayasa'nın 125., 140., 142., 155., maddele-

⁹ "...bu tasarılar da yapılan şey, kabahatleri suç olmaktan çıkarmak ve bu fiillere yaptırım uygulama yetkisini idareye vermek değil, suçlardaki cürüm kabahat şeklindeki ayrımın terk edilmesidir. Bu tasarılar da 765 sayılı Türk Ceza Kanunu'ndaki bazı kabahatler suç olmaktan çıkarılmış, bazıları ise suçların arasına serpiştirilmiştir..." Mahmutoglu, "Suç-Kabahat Ayrımı-İdari Ceza Hukuku'nun Temelleri", s.31.

¹⁰ 5326 sayılı Kabahatler Kanunu m.1.

¹¹ Gerekçe, "Kabahatler Kanunu Adalet Komisyonu Raporu".

¹² AYM E.2005/108, K.2006/35, 01.03.2006 tarihli karar, (Çevrimiçi) www.kazanci.com.tr, 29.09.2010.

rini göz önünde bulundurarak, Anayasa'da idari yargı ve adli yargı ayrımının kabul edildiğini, buna bağlı olarak idari yargının görev alanına giren bir uyuşmazlığın çözümünde adli yargının görevlendirilmesi konusunda kanun koyucunun geniş takdir yetkisi olmadığını belirtmiştir.

Mahkeme, "Ceza hukukundaki gelişmelere koşturarak, kimi yasal düzenlemelerde basit nitelikte görülen suçlar hakkında idari yaptırımlara yer verildiği görülmektedir. Daha ağır suç oluşturan eylemler için verilen idari para cezalarına karşı yapılacak başvurularda konunun idare hukukundan çok ceza hukukunu ilgilendirmesi nedeniyle adli yargının görevli olması doğaldır. Ancak, idare hukuku esaslarına göre tesis edilen bir idari işlemin, sadece para cezası yaptırımını içermesine bakılarak denetiminin idari yargı alanından çıkarılarak adli yargıya bırakılması olanaklı değildir. Bu durumda, itiraz konusu kuralla diğer yasalardaki kabahatlere yollama yapılarak, yalnızca yaptırımın türünden hareketle ve idari yargının denetimine tâbi tutulması gereken alanlar gözetilmeden, bunları da kapsayacak biçimde başvuru yolu, itiraz, bunlara ilişkin usul ve esasların değiştirilmesi, Anayasa'nın 125. ve 155. maddelerine aykırıdır, kuralın iptali gerekir." şeklindeki gerekçelerle söz konusu hükmü iptal etmiştir ve kararın Resmi Gazete'de yayımlanmasından başlayarak altı ay sonra yürürlüğe girmesine oybirliği ile karar verilmiştir¹³.

¹³ Mahkemenin 2 üyesi ise, "...Yasa koyucu, aralarında sistem birliği ve uyum bulunmayan özel kanunlardaki çeşitli fiiller karşılığında öngörülen idari yaptırımlar ile suç olmaktan çıkartılmak istenen kabahat fiillerinin, genel nitelikli bir kanunla düzenlenmesinde kamu yararı görmüş ve bu düşünceyle de kabahatler karşılığında öngörülen idari yaptırım kararlarının, bir idari işlem olmasından çok cezalandırma amacı baskın ve ceza hukukunun genel ilkeleriyle daha yakın ilişki içinde olan bir hukuki işlem olduğunu kabul ederek, bunlara uygulanacak genel hükümler yanında, kabahatler karşılığında öngörülen idari para cezası ile mülkiyetin kamuya geçirilmesi kararlarına karşı idari yargı yerine ceza mahkemesine başvurulabilmesini mümkün kılan hükümlerin bulunduğu Kabahatler Kanunu'nu yasalaştırmıştır. İşlendiği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden dolayı kimsenin cezalandırılmayacağına, ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirlerinin kanunla konulacağına, mahkemelerin kuruluşu, görev ve yetkileri, işleyişi ve yargılama usullerinin kanunla düzenleneceğine ilişkin, Anayasa'nın 38. ve 142. maddelerinde belirtilen ilkelere ve ceza hukukunun genel prensiplerine uygun olmak koşuluyla, bu tür düzenlemelerin yasa koyucu tarafından yapılabileceğinde duraksama bulunmamaktadır. Buna göre, idari yaptırım kararlarının ağırlıklı olarak cezalandırma amacı taşıdığı gözetilen yasa koyucunun, söz konusu Kanun'da uygulamaya yönelik diğer genel hükümlerle birlikte, idari yaptırım kararlarına karşı ceza mahkemesine başvurmayı öngörmemesi, ona Anayasa tarafından tanınan yasama yetkisinin gereği ve kaçınılmaz sonucu olduğunda kuşku yoktur. Kabahat fiilinin, ceza hukukunun genel ilkeleriyle ilişki içinde olduğunun baştan kabul edilmesi, ona ve idari yaptırım kararlarına karşı yapılacak itirazları idari yargı dışına taşıyan temel düşüncedir. O nedenle Anayasa'da yer alan idari yargı ayrımına ilişkin düzenlemelerin, ceza mahkemesinin yetkilendirilmesini düzenleyen kuralla ilişkilendirilmek veya onlara aykırı görmek olanaksızdır. Diğer taraftan, böyle bir düzenlemeyi Anayasa'ya aykırı kılan, Anayasa'da engelleyici veya buyurucu bir başka kural da bulunmamaktadır. İtiraz konusu 3. maddede ise, "Bu Kanunun genel hükümleri diğer kanunlardaki kabahatler hakkında da uygulanır" denilmektedir. Bu maddeyle Kabahatler Kanunu'nda yer alan ve "ceza mahkemesini yetkili kılan düzenlemenin de içinde olduğu genel hükümlerin", "özel kanunlardaki kabahatler" için de uygulanacağı hüküm altına alınmış, böylece yasa koyucunun amacına uygun şekilde uygulamada birlik ve

Anayasa Mahkemesi'nin kararından sonra oluşacak boşluğu gidermek ve özellikle üst kurullara ilişkin kanunlarda bu kurulların vereceği idari para cezalarına karşı ilk derece mahkemesi olarak Danıştay'a gidilebilmesine imkan tanımak amacıyla¹⁴ 06.12.2006 kabul tarihli 5560 sayılı Kanun'un¹⁵ 31. maddesi ile söz konusu 3. madde¹⁶, "(1) Bu Kanunun a) İdari yaptırım kararlarına karşı kanun yoluna ilişkin hükümleri, diğer kanunlarda aksine hüküm bulunmaması halinde, b) Diğer genel hükümleri, idari para cezası veya mülkiyetin kamuya geçirilmesi yaptırımını gerektiren bütün fiiller hakkında uygulanır." şeklini almıştır¹⁷. Söz konusu değişiklik sonrası bu hükmün de iptali için açılan dava reddedilmiştir¹⁸.

---

ahenk sağlanarak, hukuk güvenliği tesis edilmiştir. Kabahatler Kanunu'nda yer alan ve bir kısım hükümlerine yönelik Anayasa'ya aykırılık itirazları da çoğunluk tarafından yerinde görülmeyle reddedilen "genel hükümlerin", diğer kanunlardaki kabahatler hakkında da uygulanmasını sağlamaktan başka işlevi olmayan itiraz konusu 3. madde Anayasa'ya aykırı değildir..." Kabahatler Kanunu'na bakıldığında ceza hukuku ilkelerinin hakim olduğu görülmektedir. Bu üyelerin görüşlerinin bu bakımdan yerinde olduğu söylenebilir.

¹⁴ "Yozgat Milletvekili Bekir Bozdağ ve 11 Milletvekilinin; Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu (2/870)", TBMM 22. Dönem, 5. Yasama Yılı, (Sıra Sayısı 1255), <http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss1255m.htm>, 12.10.2010.

¹⁵ RG. 19.12.2006 S. 26381.

¹⁶ "Maddeyle, 5326 sayılı Kanunun 3 üncü maddesi değiştirilmiştir. Kabahatler Kanununun 3 üncü maddesinin yürürlükte olan metnine göre, bu Kanunun genel hükümleri diğer kanunlardaki kabahatler hakkında da uygulanacaktır. Bunun sonucu olarak Kabahatler Kanununun kanun yoluna ilişkin hükümleri diğer kanunlarda yer alan idari para cezasını gerektiren bütün fiiller açısından da uygulanabilecektir. Ancak, bu uygulama, üst kurullar tarafından verilen idari para cezalarına ilişkin olarak yargı yolu bakımından bir tartışmaya neden olmuştur. Üst kurullar tarafından belli sektörlerdeki faaliyetlerin denetlenmesi bağlamında yüksek meblağlarda idari para cezaları verilebilmektedir. Bu itibarla, madde metninde, özellikle üst kurullara ilişkin kanunlarda bu kurulların vereceği idari para cezalarına karşı ilk derece mahkemesi olarak Danıştay'a gidilebilmesine imkân tanıyan bir düzenleme yapılmıştır." Gerekçe, "Yozgat Milletvekili Bekir Bozdağ ve 11 Milletvekilinin; Çeşitli Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi ve Adalet Komisyonu Raporu (2/870)", (Çevrimiçi) www.kazanci.com.tr, 07.07.2010.

¹⁷ Nitekim kabahat hükmü içeren kanunlarda benzer düzenlemeler yapılmıştır. Bu yönde örnek kanunlar için bkz.: İsmail Yalçın, *Tüm Yönleriyle Kabahatler Hukuku*, Ankara, Seçkin, 2007.

¹⁸ "...Söz konusu düzenleme, Anayasa Mahkemesinin 1.3.2006 günlü, E:2005/108, K:2006/35 sayılı kararında yer alan gerekçe doğrultusunda ve ilgili kanunlarda idari yargı mercilerinin görevli olduğunun belirtildiği idari yaptırımlardan doğan uyumsuzluklarda Kabahatler Kanunu hükümlerinin uygulanmayacağı belirtilmek suretiyle bu uyumsuzlukların çözümünde idari yargı yerlerinin görevli olması kabul edilmiş ve bu anlamda idari yargının denetimine tabi tutulması gereken alan gözetilmiş bulunmaktadır. Bu nedenle, kural, daha önce iptal edilen düzenleme ile özdeş nitelikte değildir. Anayasa Mahkemesi'nin daha önceki kimi kararlarında da belirtildiği üzere, tarihsel gelişime paralel olarak Anayasa'da adli ve idari yargı ayrımına gidilmiş ve idari uyumsuzlukların çözümünde idare ve vergi mahkemeleriyle Danıştay yetkili kılınmıştır. Bu nedenle, kural olarak idare hukuku alanına giren konularda idari yargı, özel hukuk

Sonuç olarak, ceza hukuku kavram ve kurallarıyla yakından ilgili olan kabahatlere ilişkin hukuki denetimin ceza mahkemeleri tarafından yerine getirilmesi isabetli görülmeyle birlikte genel olarak Kabahatler Kanunu 3. madde ile ifade edilen sistem birliğinin sağlandığı söylenebilir.

III. KABAHAHLER AÇISINDAN KANUNİLİK İLKESİ

Bireylerin toplum düzenine tam olarak uyum sağlayabilmeleri için hukuk kuralları açık, seçik ve belirgin olmalıdır¹⁹. Bahsi geçen hukuk kurallarının belirgin olması özelliği suç ve kabahatlerin kanunla düzenlenmesi ile sağlanabilir²⁰.

Anayasa'nın 38. maddesinin ilk fıkrasına göre, "kimse işlediği zaman yürürlükte bulunan kanunun suç saymadığı bir fiilden olayı cezalandıramaz; kimsese suçu işlediği zaman kanunda o suç için konulmuş olan cezadan daha ağır bir ceza verilemez." Maddenin üçüncü fıkrasında ise "ceza ve ceza yerine geçen güvenlik tedbirleri ancak kanunla konulur." hükmü mevcuttur. Bu bağlamda Anayasa'nın "suçlar ve cezalara ilişkin esaslar" başlıklı bu maddesi ile uyumlu olarak TCK'da (m.2) "suçta ve cezada kanunilik" başlıklı madde yer almıştır. Buna göre, "(1) Kanunun açıkça suç saymadığı bir fiil için kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanamaz. Kanunda yazılı cezalardan ve güvenlik tedbirlerinden başka bir ceza ve güvenlik tedbirine hükümlenemez. (2) İdarenin düzenleyici işlemleriyle suç ve ceza konulamaz. (3) Kanunların suç ve ceza içeren hükümlerinin uygulanmasında kıyas yapılamaz. Suç ve ceza içeren hükümler, kıyasa yol açacak biçimde geniş yorumlanamaz."

Öte yandan Kabahatler Kanunu'nun 4. maddesine göre ise, hangi fiillerin kabahat oluşturduğu, kanunda açıkça tanımlanabileceği gibi; kanunun kapsam ve koşulları bakımından belirlendiği çerçeveye hükmün içeriği, idarenin genel ve düzenleyici işlemleriyle de doldurulabilir. Kabahat karşılığı olan yaptırımların türü, süresi ve miktarı, ancak kanunla belirlenebilir²¹. Kanunun kap-

---

alanına giren konularda adli yargı görevli olacaktır. Bu durumda idari yargının görev alanına giren bir uyuşmazlığın çözümünde adli yargının görevlendirilmesi konusunda yasa koyucunun mutlak bir takdir hakkının bulunduğunu söylemek olanaklı değildir. İdari yargının denetimine bağlı olması gereken idari bir uyuşmazlığın çözümü, haklı neden ve kamu yararının bulunması halinde yasa koyucu tarafından adli yargıya bırakılabilir. Kabahat konusu eylemlerin çeşitliliği ve idari yaptırımların uygulanma alanı dikkate alındığında, idari yargı teşkilatına oranla daha yaygın olan sulh ceza mahkemelerine başvuru olanağı tanımmasının, hak arama özgürlüğünü kolaylaştırıcı nitelikte olduğu, bu suretle kısa sürede sonuç alınmasını olanaklı kıldığı ve idari yaptırımlara karşı sulh ceza mahkemelerine başvurulabileceği yolunda getirilen düzenlemenin haklı nedenini oluşturduğu sonucuna varılmıştır. Açıklanan nedenlerle itiraz konusu Yasa kuralı Anayasa'nın 125., 153. ve 155. maddelerine aykırı değildir; iptal isteminin reddi gerekir." AYM, E.2007/115, K.2009/80, T.11.6.2009, RG, 26.11.2009.

¹⁹ Mahmutoğlu, Kabahatleri Suç Olmaktan Çıkarma Eğilimi ve Düzene Aykırılıklar Hukukunda (İdari Ceza Hukukunda) Yaptırım Rejimi, s.103.

²⁰ Mehmet Akif Bardakçı, "İdari Para Cezaları ve İdari Para Cezalarının Yargısal Denetimi", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2006, s.35.

²¹ Örneğin 1608 sayılı Umuru Belediye Mütellik Ahkamı Cezaiye Hakkında Kanun'na (m.1/1) göre "Belediye meclis ve encümenlerinin kendilerine kanun, nizam ve talimatnamelerin verdiği vazife ve salahiyet dairesinde ittihaz ettikleri kararlara muhalif hare-

sam ve koşulları bakımından belirlediği çerçeve hükmün içeriğinin toplum düzenini, genel ahlakı, genel sağlığı, çevreyi ve ekonomik düzeni korumak amacının belirlediği belirtilmiş olup, söz konusu çerçeve kanunla belirlenerek, içeriği tüzük ve yönetmelik gibi düzenleyici işlemlerle doldurulabilecektir²³.

Kabahatler Kanunu'nun genelinde görülen Türk Ceza Kanunu'na gönderme ve dolayısıyla Türk Ceza Kanunu ile arasındaki benzerlik burada daha azdır. Çünkü Türk Ceza Kanunu'nda suçta ve cezada kanunilik ilkesi benimsenmiştir. Kabahat Kanunu'nda yer verilen söz konusu maddenin gerekçesinde de suçta kanunilik ilkesine göre kabahatlerde daha esnek bir sistemin kabul edildiği, fakat idari yaptırımlar bakımından cezada kanunilik ilkesine uygun bir düzenlemeye yer verildiği ifade edilmiştir²³. Görülmektedir ki, maddenin 1. ve 2. fıkrası kabahatte ve yaptırımda kanunilik olmak üzere bir ayrıma tabidir. Buna göre, kabahatler idarenin düzenleyici işlemleriyle belirlenebilir, fakat kabahatler bakımından öngörülen yaptırımın türü, süresi, miktarı idarenin düzenleyici işlemleriyle düzenlenemez²⁴.

Kabahatler bakımından kanunilik ilkesi, ceza hukukunda yer alan kanunilik ilkesinin aksine kesin çizgilerle belirlenmemiş ve belirlenmesinde de zorunluluk olmayan bir ilkedir²⁵. Belirtildiği gibi, idareye sınırlı da olsa, kabahat şeklindeki fiili, genel düzenleyici işlemle belirleme yetkisi verilmiştir. Nitekim yürürlükte bulunan kabahat hükmü içeren kanunlara dayanılarak çok sayıda kanun hükmünde kararname, tüzük ve yönetmelikle içeriğin doldurulduğu görülmektedir²⁶.

IV. KABAHATLER KANUNU'NUN UYGULAMA ALANI

Kabahatler Kanunu'nun 5. maddesi "26.9.2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununun zaman bakımından uygulamaya ilişkin hükümleri kabahatler bakımından da uygulanır." hükmüne yer vererek TCK'ya gönderme yapmıştır. Türk Ceza Kanunu'nun ilgili maddesinde (m.7), işlendiği zaman

---

ket edenlerle belediye kanun ve nizam ve talimatnamelerinin men veya emrettiği filleri işleyenlere veya yapmayanlara belediye encümenince Kabahatler Kanununun 32 nci maddesi hükmüne göre idarî para cezası ve yasaklanan faaliyetin menine karar verilir. Bu kararda ilgili kişiye bir süre de verilebilir."

²² Ramazan Çağlayan, İdari Yaptırımlar Hukuku (Kabahatler Kanunu Yorumu), Asil Yay., Ankara, 2006, s.133. Kabahatin çerçevesinin çizilip, içeriğinin yönetmelikle doldurulmasına örnek olarak 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu m.3/7 hükmü verilebilir. Buna göre, "Ticari amaç dışı veya spor maksadıyla yasak olmayan bölgelerde ufak vasıtalarla su ürünleri istihsal edecek Türkler ve yabancılar ruhsat tezkeresi almak zorunda değildir. Bunların avlanma usul ve esasları ile ilgili hususlar yönetmelikle düzenlenir." Aynı Kanun'un "Cezalar" başlıklı 36. Maddesinin 1. fıkrasının (a) bendinde, "3. maddenin 7. fıkrasına göre çıkarılacak yönetmelikteki usul ve esaslara aykırı hareket edenler yüzelli milyon lira idarî para cezası ile cezalandırılır." hükmü yer alır. Bkz.: Yaşar Güçlü, İdari Para Cezaları ve Diğer İdari Yaptırımlar, 2. bs., Ankara, Seçkin, 2010, s.25.

²³ Bkz. madde gerekçesi.

²⁴ Çağlayan, s. 133.

²⁵ İl Han Özyay, İdari Yaptırımlar, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınları, 1985, s.60.

²⁶ Bkz.: Yalçın, s.55.

yürürlükte bulunan kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı kimseye ceza verilemez ve güvenlik tedbiri uygulanmayacağı, işlendikten sonra yürürlüğe giren kanuna göre suç sayılmayan bir fiilden dolayı da kimsenin cezalandırılmayacağı ve hakkında güvenlik tedbiri uygulanmayacağı; böyle bir ceza veya güvenlik tedbiri hükümlenmişse infazı ve kanuni neticeleri kendiliğinden kalkacağı, suçun işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümleri farklı ise, failin lehine olan kanun uygulanacağı ve infaz olunacağı hüküm altına alınmıştır.

Dolayısıyla işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanuna göre kabahat sayılmayan bir fiilden dolayı kimseye idari yaptırım uygulanamayacak ve işlendikten sonra yürürlüğe giren kanuna göre kabahat sayılmayan bir fiilden dolayı da kimse cezalandırılmayacaktır. Diğer yandan kabahatin işlendiği zaman yürürlükte bulunan kanun ile sonradan yürürlüğe giren kanunların hükümleri farklı ise, kabahati işlenen kişinin lehine olan kanun uygulanır. Ancak kabahatin karşılığında öngörülen idari yaptırımlara ilişkin kararların yerine getirilmesi bakımından derhal uygulama kuralı geçerlidir. Görülmektedir ki, derhal uygulama kuralı, infaz işlemleri bakımından geçerlidir. İdari yaptırım kararı verilmiş fakat Kabahatler Kanunu'na göre kararın kesinleşmesi için öngörülen kanun yolu başvuru süreci tamamlanmamış yani karar kesinleşmemiş ise, failin fiili hakkında derhal uygulama geçerli olmayacaktır. Çünkü derhal uygulama kuralı, kesinleşmiş idari kararlar için uygulama alanı bulur²⁷.

Diğer yandan kabahatler, failin icrai veya ihmali davranışı²⁸ gerçekleştirdiği zaman işlenmiş sayılacaktır. Neticenin oluştuğu zamanın bu bakımdan dikkate alınmayacağı belirtilmiştir. Görülmektedir ki, kabahatin işlendiği zaman bakımından neticenin meydana geldiği zaman değil, failin söz konusu fiili işlediği zaman dikkate alınacaktır.

Kabahatler Kanunu'nun yer bakımından uygulamaya ilişkin 6. maddesi ise, Türk Ceza Kanunu'nun yer bakımından uygulamaya ilişkin hükümlere, kanunlarda aksine hüküm bulunmaması durumunda gönderme yapılmıştır. Buna göre, Türkiye'de işlenen kabahatler hakkında Türk kanunları uygulanacak, fiilin kısmen veya tamamen Türkiye'de işlenmesi veya neticenin Türkiye'de gerçekleşmesi halinde, kabahat Türkiye'de işlenmiş sayılacaktır. Kabahatin Türk kara ve hava sahaları ile Türk karasularında açık denizde ve bunun üzerindeki hava sahasında işlenmekle birlikte Türk deniz ve hava araçlarında veya bu araçlarla; Türk deniz ve hava savaş araçlarında veya bu araçlarla; Türkiye'nin kıta sahanlığında veya münhasır ekonomik bölgesinde tesis edilmiş

²⁷ Necati Meran, Açıklamalı Kabahatler Kanunu, Kabahat İçeren Kanunlar, Ankara, Kartal Yay., 2005, s.9.

²⁸ İcrai davranış, tabii olarak belirlenebilen, örneğin el, kol sallamak, söz söylemek, tekme atmak gibi bir davranışta bulunma şeklinde ifade edilebilir. İhmali davranış ise, belli bir davranışta bulunmama şeklinde tanımlanacaktır. Çünkü ihmal, kişiye belli bir icrai davranışta bulunma yükümlülüğünün yüklendiği hallerde, kişinin bu yükümlülüğü yerine getirmemesidir. Bu iki davranış türü arasındaki ortak olan husus, icrai ve ihmali davranışın davranış normlarından kaynaklanan bir yükümlülüğe aykırılık nedeniyle haksızlık içermesi noktasındadır. İzzet Özgenç, Türk Ceza Hukuku, 5. bs., Ankara, Seçkin, 2010, s.202,203.

sabit platformlarda veya bunlara karşı işlenmesi durumunda da, Türkiye'de işlenmiş sayılacaktır.

Diğer yandan yurtdışında işlenen kabahat niteliğindeki haksızlıklar hakkında ilgili Türk kanuna göre yaptırım uygulanabilecektir. Örneğin, 2872 sayılı Çevre Kanunu'nda yer alan, "yabancı devlet egemenliği altındaki sularda bu devletlerin mevzuatının Türk bayraklı gemiler tarafından ihlali durumunda ilgili devletin ceza uygulamaması ve Türkiye'nin cezalandırmasını talep etmesi durumunda bu Kanun hükümleri uygulanır" hükmü yer almaktadır (m.20/5). Diğer bir örnek ise, 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu'nda yer alan m.68/1-b hükmüdür. Buna göre, nüfus olaylarını bildirme yükümlülüğü olup bu yükümlülüğünü bu Kanunda belirtilen süre içinde yerine getirmeyenlere, nüfus ve aile cüzdanlarını kaybedenlere ve nüfus cüzdanının geçerlilik süresinin son bulmasından itibaren altmış gün içinde bu cüzdanlarını değiştirmeyen kişilere veya bu durumdaki çocukların veli veya vasilerine, yurt içinde ilçe nüfus müdürlüklerince, yurtdışında ise dış temsilcilik veya dış temsilciliklerde görevli memurlarca 50 YTL idari para cezası verileceği belirtilmiştir²⁹.

V. KABAHAHTEN DOLAYI SORUMLULUĞUN ESASLARI

1. Kabahatin İşlenişinde Hareket

Kabahatler Kanunu ilgili hükmü (m.7) gereği, kabahatler icrai veya ihmali davranışla işlenebilir. Ancak, ihmali davranışla işlenmiş kabahatin varlığı için kişi açısından belli bir icrai davranışta bulunma hususunda hukuki yükümlülüğün varlığı aranmaktadır.

İcrai hareketle işlenen kabahat, failin dış dünyada bir değişiklik meydana getirerek işlediği fiil iken, ihmali suretiyle işlenen kabahat, icrai davranışta bulunma hukuki yükümlülüğün bulunması şartıyla failin hareketsiz kalarak işlenen kabahat niteliğindeki fiildir³⁰.

İhmal suretiyle işlenen kabahate örnek olarak, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 20. maddesi verilebilir. Çünkü bu hükmeye göre, tescilli zorunlu ve ilk tescili yapılacak olan araçların satın alma veya gümrükten çekme tarihinden itibaren üç ay içinde tescili için yazılı olarak ilgili tescil kuruluşuna başvurulmaması, bunların hurda durumuna gelmesi hâlinde ise bir ay içinde tescilin silinmesi için ilgili trafik tescil kuruluşuna veya Emniyet Genel Müdürlüğünün belirleyeceği kamu kurum veya kuruluşları ile gerçek veya özel hukuk tüzel kişilerine başvurmak zorunludur.

2. Organ veya Temsilcilerin Davranışından Dolayı Sorumluluk

Kabahatler Kanunu'nun 8. maddesinin 1. fıkrası, "Organ veya temsilcilik görevi yapan ya da organ veya temsilci olmamakla birlikte, tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde görev üstlenen kişinin bu görevi kapsamında işlemiş bulunduğu kabahatten dolayı tüzel kişi hakkında da idari yaptırım uygulanabilir." hükmüne yer verir. Görülmektedir ki, organın (örneğin yönetim kurulu), temsilcilik görevi yapan kişinin (örneğin şirket müdürü) ya da organ veya temsilci

²⁹ Yağcı, s.50.

³⁰ Yurtcan, s.10.

olmamakla birlikte tüzel kişi çerçevesinde görev üstlenen kişinin (örneğin, tüzel kişi tarafından verilen yetkiyle görev yapan satış elemanı) tüzel kişi ile ilgili olarak işlediği kabahatten dolayı tüzel kişi hakkında idari yaptırım uygulanabilir³¹. Örneğin, 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu'nun m.47/a³² ve 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanunu'nun m.16³³ hükümleri tüzel kişilere idari para cezası uygulanabileceğine yer vermiştir.

Ayrıca temsilci sıfatıyla hareket eden kişinin bu sıfatla bağlantılı olarak işlemiş bulunduğu kabahatten dolayı temsil edilen gerçek kişi hakkında da idari yaptırım uygulanabilir. Gerçek kişiye ait bir işte çalışan kişinin bu faaliyeti çerçevesinde işlemiş bulunduğu kabahatten dolayı, iş sahibi kişi hakkında da idari yaptırım uygulanabilir. Diğer yandan tüzel kişi ile gerçek kişilere verilen idari para cezalarının tahsili açısından müteselsil sorumluluk kabul edilmiştir. Böylelikle idari yaptırım hakkında uygulanan kişi üzerinde etkili olacaktır.

Söz konusu maddenin 3. fıkrası, iştirak ilişkisinde kabahate iştirak eden kişi bakımından özel faillik niteliği taşıyan kişinin yanı sıra bu niteliği taşımayan kişi bakımından da fail olarak sorumluluk öngörmektedir. Diğer yandan, organ veya temsilcilik ya da hizmet ilişkisine dayanarak gerçekleştirilen fiiller ile ilgili olarak organ veya temsilcilik ya da hizmet ilişkisinin dayanağını oluşturan işlemin hukuki geçerli olmaması halinde de hukuka aykırı bulunarak iptal edilen işlem öncesinde gerçekleştirilen kabahatler açısından bu madde hükümlerine göre idari yaptırım sorumluluğu devam edecektir.

Buna karşın, Türk Ceza Kanunu'nun ilgili hükmüne baktığımızda ise, tüzel kişiler hakkında ceza yaptırımının uygulanamayacağını görmekteyiz³⁴.

³¹ Ali Karagülmez, Suç Olmaktan Çıkarma İdari Para Cezaları Açıklamalı Kabahatler Kanunu, Ankara, Seçkin, 2005, s.234.

³² 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanunu m.47/a; Bu Kanuna dayanılarak yapılan düzenlemelere, belirlenen standart ve formlara ve Kurulca alınan genel ve özel nitelikteki kararlara aykırı hareket ettiği tespit edilen gerçek kişiler ve tüzel kişilere, gerekçesi belirtilmek suretiyle Kurul tarafından on beş bin Türk Lirasından yüz bin Türk Lirasına kadar idari para cezası verilir.

³³ 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun m.16; Kurul, teşebbüs niteliğindeki gerçek ve tüzel kişiler ile teşebbüs birlikleri veya bu birliklerin üyelerine; a) Muafiyet ve menfi tespit başvuruları ile birleşme ve devralmalar için izin başvurularında yanlış ya da yanıltıcı bilgi veya belge verilmesi, b) İzne tabi birleşme ve devralmaların Kurul izni olmaksızın gerçekleştirilmesi, c) Kanunun 14 ve 15 inci maddelerinin uygulanmasında eksik, yanlış ya da yanıltıcı bilgi veya belge verilmesi ya da bilgi veya belgenin belirlenen süre içinde ya da hiç verilmemesi, d) Yerinde incelemenin engellenmesi ya da zorlaştırılması, hallerinden (a), (b) ve (c) bentlerinde belirtilenler için teşebbüsler ile teşebbüs birlikleri veya bu birliklerin üyelerinin karardan bir önceki mali yıl sonunda oluşan veya bunun hesaplanması mümkün olmazsa karar tarihine en yakın mali yıl sonunda oluşan ve Kurul tarafından saptanacak olan yıllık gayri safi gelirlerinin binde biri oranında, (d) bendinde belirtilenler için ise aynı şekilde saptanacak olan gayri safi gelirlerinin binde beşi oranında idari para cezası verir.

³⁴ TCK m.20; "(1) Ceza sorumluluğu şahsidir. Kimse başkasının fiilinden dolayı sorumlu tutulamaz. (2) Tüzel kişiler hakkında ceza yaptırımını uygulanamaz. Ancak, suç dolayısıyla kanunda öngörülen güvenlik tedbiri niteliğindeki yaptırımlar saklıdır." Tüzel kişiler hakkında uygulanacak güvenlik tedbirleri hakkında bkz.: TCK m.60; "(1) Bir kamu

Tüzel kişilerin ceza sorumluluğu, ceza sorumluluğunun şahsiliği ilkesine aykırıdır. Suç faillerinin ancak irade sahibi gerçek kişiler olabileceğinden hareket edildiğinde tüzel kişilerin suç faili olamayacağı sonucuna ulaşılabilir. Suçu işleyenler tüzel kişinin yönetici veya temsilcileridir. Çünkü tüzel kişilerin hareket kabiliyetleri yoktur. Aksinin kabulü, üçüncü kişinin fiilinden sorumluluğa neden olur ve objektif sorumluluğa yol açar³⁵.

5237 sayılı TCK'da suç için öngörülen yaptırımdan farklılık arz eder. Bu fark, suç veya kabahat oluşturan fiillerin arasındaki nitelik farkından değil, haksızlıklar arasındaki nicelik farkından doğmaktadır³⁶. Bu nedenle suçlardan farklı olarak kabahatlerde idari yaptırım tüzel kişiler hakkında uygulama alanı bulur ve bu nedenle bir tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde işlenen kabahat sebebiyle tüzel kişiye idari para cezası verilebileceği kabul edilmiştir.

Örneğin, Kabahatler Kanunu'nun "tüzel kişilerin sorumluluğu" başlıklı 43/A maddesinde de belli koşulların varlığı halinde tüzel kişi hakkında idari para cezasına hükmedileceği belirtilmiştir. Ancak bu düzenlemedeki farklılık, tüzel kişiye idari para cezası uygulanmasının tüzel kişi yararına maddede yer alan bazı katalog suçların işlenmesi ile mümkün olmasıdır. 26.6.2009 tarihli 5918 Kanunla eklenen bu madde ile kabahatler için öngörülen idari para cezası, bir özel hukuk tüzel kişininin organ veya temsilcisi ya da organ veya temsilci olmamakla birlikte bu tüzel kişinin faaliyeti çerçevesinde görev üstlenen bir kişi tarafından, belirtilen katalog suçlardan birinin tüzel kişi yararına işlenmesi halinde de uygulama alanı bulacaktır. Söz konusu düzenleme her ne kadar kabahat ve suç ayrımı ve bunun beraberinde gelen idari para cezası ve adli para cezası ayırımına ilişkin bir şüphe doğursa da tüzel kişilere idari para cezası yaptırımının uygulanması sonucunu doğurması ceza sorumluluğunun şahsiliği ilkesi bağlamında tüzel kişilerin cezalandırılmaması ile tutarlılık arz eder³⁷.

---

kurumunun verdiği izne dayalı olarak faaliyette bulunan özel hukuk tüzel kişininin organ veya temsilcilerinin iştirakiyle ve bu iznin verdiği yetkinin kötüye kullanılması suretiyle tüzel kişi yararına işlenen kasıtlı suçlardan mahkûmiyet halinde, iznin iptaline karar verilir. (2) Müsadere hükümleri, yararına işlenen suçlarda özel hukuk tüzel kişileri hakkında da uygulanır. (3) Yukarıdaki fıkralar hükümlerinin uygulanmasının işlenen fiile nazaran daha ağır sonuçlar ortaya çıkarabileceği durumlarda, hakim bu tedbirlere hükmetmeyebilir. (4) Bu madde hükümleri kanunun ayrıca belirttiği hallerde uygulanır."

³⁵ Veli Özer Özbek, TCK İzmir Şerhi Türk Ceza Kanununun Anlamı (Açıklamalı-Gerekçeli-İçtihatlı), Cilt-1, Genel Hükümler (Madde 1-75), 4. bs., Ankara, Seçkin, 2010, s.213-219.

³⁶ Mahmut Koca/İlhan Üzülmez, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, 3. bs., Ankara, Seçkin, 2010, s.39.

³⁷ "Türk Ceza Hukuku Reformunun Ekonomi Ceza Hukukuna Etkileri", Dünyada ve Türkiye'de Ceza Hukuku Reformları Kongresi, 26 Mayıs-4 Haziran, y.y., 2010, in: Dünyada ve Türkiye'de Ceza Hukuku Reformları Kongresi II, Tebliğler ve Ülke Raporları, 2010, s.245.

3. Kabahatlerde Manevi Unsur

Kabahatler Kanunu'nun 9. maddesinde kabahatlerin, kanunda açıkça hüküm bulunmayan hallerde, hem kasten hem de taksirle işlenebileceği belirtilmiştir. Türk Ceza Kanunu'nun ilgili maddelerinde kast, suçun kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesi, taksir, dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla bir davranışın suçun kanuni tanımında belirtilen neticesi öngörülmeyle gerçekleştirilmesi olarak tanımlanmıştır³⁸. Dolayısıyla kanunda açıkça hüküm bulunan haller hariç olmak üzere kabahat hem kabahatin kanuni tanımındaki unsurların bilerek ve istenerek gerçekleştirilmesi ile hem de dikkat ve özen yükümlülüğüne aykırılık dolayısıyla kabahatin kanuni tanımında belirtilen neticenin öngörülmeyle gerçekleştirilmesiyle işlenebilir.

Türk Ceza Kanunu'nda yer alan taksire ilişkin "Taksirle işlenen fiiller, kanunun açıkça belirttiği hallerde cezalandırılır." şeklindeki düzenleme gereği, ancak kanunda belirtilmesi durumunda taksirle işlen fiilden sorumluluk söz konusu olacaktır. Belirtildiği üzere sadece kasten veya sadece taksirle işlenen fiilin kabahat oluşturabileceği konusunda ilgili kanunda hüküm bulunmaması durumunda Kabahatler Kanunu'na göre, kabahat oluşturan haksızlık, kural olarak hem kasten hem taksirle işlenebilir³⁹.

4. Kabahatlerde İdari Yaptırım Sorumluluğuna İlişkin Diğer Durumlar

Kabahatler Kanunu'nun "hukuka uygunluk nedenleri ile kusurluluğu ortadan kaldıran nedenler" başlıklı 12. maddesinde, Kabahatler Kanunu'nda aksine hüküm bulunmayan hallerde, Türk Ceza Kanunu'nun hukuka uygunluk nedenleri ile kusurluluğu ortadan kaldıran nedenlere ilişkin hükümleri, kabahatler bakımından da uygulanacağı belirtilmiştir. Türk Ceza Kanunu'nun hukuka uygunluk nedenlerine ilişkin hükümleri, hakkın kullanılması, görevin yerine getirilmesi, meşru savunma ve ilgilinin rızasıdır. Kusurluluğu etkileyen nedenler ise, kusurluluğu azaltan veya ortadan kaldıran nedenlerdir. Hukuka uygunluk nedenleri ile zorunluluk hali, cebir veya tehdit etkisinde olma, hu-

³⁸ Bkz.: 5237 sayılı TCK m.21,22; Ayrıntılı bilgi için bkz.: Özgenç, s.213 vd.; Koca/ Üzülmmez, s.179 vd.; Veli Özer Özbek/M. Nihat Kanbur/Pınar Bacaksız/Koray Doğan/ İlker Tepe, Türk Ceza Hukuku Genel Hükümler, Ankara, Seçkin, 2010, s.237 vd.; Ali Parlar/ Muzaffer Hatipoğlu, Kast ve Taksir, 2. bs., Ankara, Seçkin, 2010; Nuri Düzgün/ Şerafettin Elmacı, Olası Kast, Bilinçli Taksir ve Taksirle İşlenebilen Suçlar, 2. bs., Ankara, Adalet, 2009.

³⁹ Kastın arandığı duruma örnek olarak bkz.: 5199 sayılı Hayvanları Koruma Kanunu'nun "Yasaklar" başlıklı 14. maddesinin 1. fıkrasının ilgili bendi; "Hayvanlarla ilgili yasaklar şunlardır: a) Hayvanlara kasıtlı olarak kötü davranmak, acımasız ve zalimce işlem yapmak, dövmek, aç ve susuz bırakmak, aşırı soğuğa ve sıcağa maruz bırakmak, bakımlarını ihmal etmek, fiziksel ve psikolojik acı çektirmek" şeklindedir. Aynı Kanunu'nun m.28/1-k bendi, 14 üncü maddenin (a) bendine aykırı davranışlara üçyüz Türk Lirası idari para cezası verileceğine ilişkin hükme yer verir. 4857 sayılı İş Kanunu m.102/a, "İşçinin Kanundan veya toplu iş sözleşmesinden veya iş sözleşmesinden doğan ücretini süresi içinde kasden ödememeveya eksik ödeme", 167 sayılı Yeraltı Suları Hakkında Kanun m.18/a, "kasten yanlış bilgi verme". Örnekler hakkında bkz.: Yalçın, s.71 vd.

kuka aykırı ve fakat bağlayıcı emrin yerine getirilmesi şeklindeki kusurluluğu ortadan kaldıran hallerin mevcut olması durumunda kabahat oluşturan fiili işleyen kişi hakkında idari yaptırım uygulanmayacaktır⁴⁰.

Yaş küçüklüğü ve akıl hastalığı hakkında Kabahatler Kanunu'nda özel düzenleme yer aldığı için bu haller bakımından Türk Ceza Kanunu değil, Kabahatler Kanunu'nun ilgili hükmü uygulama alanı bulur. "Sorumluluk" başlıklı 11. maddenin 1. fıkrasında yaş küçüklüğü ile ilgili olarak "fiili işlediği sırada on beş yaşını doldurmamış çocuk hakkında idari para cezası uygulanamaz." şeklindeki düzenleme yer alır⁴¹. 2. fıkrada ise, akıl hastalığı ile ilgili olarak "akıl hastalığı nedeniyle, işlediği fiilin hukukî anlam ve sonuçlarını algılayamayan veya bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneği önemli derecede azalmış olan kişi hakkında idari para cezası uygulanmaz." şeklindeki düzenleme yer verilmiştir.

Kusur yeteneği ile ilgili olan bu iki kurumdan biri olan yaş küçüklüğü ile ilgili olarak Türk Ceza Kanunu, fiili işlediği sırada on iki yaşını doldurmamış olan çocukların ceza sorumluluğu olmadığı şeklinde hükme yer vermiştir⁴². Dolayısıyla Türk Ceza Kanunu'na göre ceza ehliyet yaşı on iki iken, kabahatlerde sorumluluk için on beş yaş aranmaktadır. Yine Türk Ceza Kanunu'na göre çocuk⁴³ statüsünde olan 15-18 yaş grubunda bulunan fail hakkında Ka-

---

⁴⁰ Kabahatler Kanunu'nun söz konusu olan 12. maddesinin gerekçesinde "...Keza, Türk Ceza Kanununun örneğin haksız tahrik gibi kusurluluğu azaltan nedenlere ilişkin hükümleri, kabahatler açısından uygulanamayacaktır." ifadesi yer alır. Kabahatler Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/993), TBMM 22. Dönem, 3. Yasama Yılı, (Sıra Sayısı 840), <http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss840m.htm>, 10/10/2010. İlgili maddede belirtildiği üzere hukuka uygunluk nedenleri ve kusurluluğu kaldıran nedenler bakımından Türk Ceza Kanunu'na gönderme yapılmış olup, kusurluluğu azaltan haller bu kapsam dışında tutulmuştur. Bu kapsamdaki örnekler hakkında bkz.: Yalçın, s.66 vd.

⁴¹ "...suç işlendiği 19/01/2005 tarihinde 15 yaşını doldurmadığı anlaşılan sanık hakkında 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun "Sorumluluk" başlıklı 11/1. maddesinde yer alan "Fiilin, işlediği sırada onbeş yaşını doldurmamış çocuk hakkında idari para cezası uygulanmaz" düzenlemesi karşısında, yazılı şekilde karar verilmesinde isabet görülmemiş ve 5271 sayılı Ceza Mahkemesi Kanunu'nun 309. maddesi uyarınca anılan kararın bozulması lüzumu kanun yararına bozmaya affen ihbar olunmuş bulunmakla gereği görüşülüp düşünüldü. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının kanun yararına bozma istemine dayanan ihbarname içeriği yerinde görüldüğünden Ceyhan Sulh Ceza Mahkemesinin 6.03.2006 gün ve 2006/196 137 sayılı kararının CMK'nın 309/4-d maddesi uyarınca bozulmasına, cezanın çektirilmemesine, 27.12.2006 günü oybirliğiyle karar verildi." Y. 7 CD., E.2006/8269 K.2006/19754, T.27.12.2006; benzer yönde bkz.: Y. 7 CD., E.2006/3314, K.2006/18908, T.13.12.2006; Y. 7 CD., E.2005/10270 K.20061804, T.14.3.2006, (Çevrimiçi) www.kazanci.com.tr, 25.10.2010.

⁴² Türk Ceza Kanunu m. 31/1; "Fiili işlediği sırada oniki yaşını doldurmamış olan çocukların ceza sorumluluğu yoktur. Bu kişiler hakkında, ceza kovuşturması yapılamaz; ancak, çocuklara özgü güvenlik tedbirleri uygulanabilir."

⁴³ Türk Ceza Kanunu'nun "tanımlar" başlıklı ilgili hükmü (m.6/1- b); ceza kanunlarının uygulanmasında çocuk deyiminden; henüz onsekiz yaşını doldurmamış kişinin anlaşılacağı belirtilmiştir.

nun'da öngörülen şekilde indirim⁴⁴ uygulanacak iken, bu yaş grubundakilerin gerçekleştirdikleri kabahatten dolayı idari para cezası sorumlulukları tamdır. Diğer yandan Kabahatler Kanunu'nda yer alan bu düzenleme on beş yaşını doldurmamış olanlar hakkında sadece idari para cezasının uygulanmasını engellediği için on beş yaşından küçük olanlar hakkında idari para cezası dışında idari yaptırım uygulanması mümkündür. Örneğin bu yaş grubundakilerin dilencilik veya kumardan elde ettikleri gelire elkonularak, mülkiyetin kamuya geçirilmesine karar verilebilecektir⁴⁵.

Bununla birlikte Kabahatler Kanunu'nun yukarıda bahsedilen akıl hastalığı ile ilgili hükmüne kısaca değinecek olursak, öncelikle Türk Ceza Kanunu'nun akıl hastalığı ile ilgili hükmüne paralel bir düzenleme olduğunu söyleyebiliriz⁴⁶. Her iki hükümde de kişinin işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayıp algılayamaması veya bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneğinin önemli derecede azalmış olup olmadığına ilişkin bir değerlendirmenin yapılmasını gerektirir. Buna göre, akıl hastalığı nedeniyle, işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayamayan veya bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneği önemli derecede azalmış olan kişiye ceza verilmeyecek, bu kişi hakkında idari para cezası uygulanmayacaktır. Dolayısıyla yukarıda on beş yaşından küçük olanlar hakkında belirtildiği gibi burada da sorumsuzluk idari para cezası yaptırımını hakkında olup, mülkiyetin kamuya geçirilmesi ve diğer idari tedbirler bakımından söz konusu değildir⁴⁷.

Diğer yandan bu kapsamda değerlendirilebilecek olan hata hali, Kabahatler Kanunu'nun 10. maddesinde yer alır. Buna göre, Türk Ceza Kanununun hata hallerine ilişkin hükümleri, ancak kasten işlenen kabahatler bakımından uygulanacaktır. Kabahatler Kanunu'nda yer alan hataya ilişkin bu düzenleme ile Türk Ceza Kanunu'nun hataya ilişkin hükmüne gönderme yapıldığını görmekteyiz⁴⁸. Ancak belirtildiği üzere hataya ilişkin kurallar kasten işlenen kabahatler bakımından uygulama alanı bulacaktır.

⁴⁴ Türk Ceza Kanunu m. 31/3; "Fıili işlediği sırada onbeş yaşını doldurmuş olup da onsekiz yaşını doldurmamış olan kişiler hakkında suç, ağırlaştırılmış müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde onsekiz yıldan yirmidört yıla; müebbet hapis cezasını gerektirdiği takdirde oniki yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur. Diğer cezaların üçte biri indirilir ve bu hâlde her fiil için verilecek hapis cezası on iki yıldan fazla olamaz."

⁴⁵ Yüksel Erdoğan, Kabahatler Kanunu, Ankara, Seçkin Yay, 2005, s.81.

⁴⁶ Türk Ceza Kanunu m.32/1; "Akıl hastalığı nedeniyle, işlediği fiilin hukuki anlam ve sonuçlarını algılayamayan veya bu fiille ilgili olarak davranışlarını yönlendirme yeteneği önemli derecede azalmış olan kişiye ceza verilmez. Ancak, bu kişiler hakkında güvenlik tedbirine hükmolunur."

⁴⁷ Yalçın, s.76.

⁴⁸ TCK m.30; (1) Fiilin icrası sırasında suçun kanuni tanımındaki maddi unsurları bilmeyen bir kimse, kasten hareket etmiş olmaz. Bu hata dolayısıyla taksirli sorumluluk hali saklıdır. (2) Bir suçun daha ağır veya daha az cezayı gerektiren nitelikli hallerinin gerçekleştiği hususunda hataya düşen kişi, bu hatasından yararlanır. (3) Ceza sorumluluğunu kaldıran veya azaltan nedenlere ait koşulların gerçekleştiği hususunda kaçınılmaz bir hataya düşen kişi, bu hatasından yararlanır. (4) İşlediği fiilin haksızlık oluşturduğu hususunda kaçınılmaz bir hataya düşen kişi, cezalandırılmaz.

5. Kabahatlerin Özel Görülüş Şekilleri

Kabahatler Kanunu'nun 13. maddesi "Kabahate teşebbüs cezalandırılmaz. Ancak, teşebbüsün de cezalandırılabilmesine dair ilgili kanunda hüküm bulunan haller saklıdır. Bu durumda, Türk Ceza Kanununun suça teşebbüse ve gönüllü vazgeçmeye ilişkin hükümleri, kabahatler bakımından da uygulanır." hükmüne yer verir.

Kabahatler Kanunu'nda teşebbüsün yaptırma bağlanması yönünde bir hüküm olabileceği gibi, idari yaptırım içeren diğer kanunlarda da kabahate teşebbüsün yaptırma bağlanması öngörülebilir⁴⁹.

Türk Ceza Kanunu'nda teşebbüs, kişinin işlemeyi kastettiği bir suçu elverişli hareketlerle doğrudan doğruya icraya başlayıp da elinde olmayan nedenlerle tamamlayamaması hali olarak ifade edilmiştir⁵⁰. Dolayısıyla bir suçun işlenmesine kastedilmesi, suçun işlenmesine elverişli hareketin yapılması, icra hareketlerine başlanılmış olması ve failin elinde olmayan sebeplerle icra hareketlerinin bitirilememesi veya neticenin gerçekleşmemesi suça teşebbüsün şartlarıdır⁵¹. Gönüllü vazgeçme ise, failin suçun icra hareketlerinden gönüllü vazgeçmesi veya kendi çabalarıyla suçun tamamlanmasını veya neticenin gerçekleşmesini önlemesi hali olup, kişi bu durumda teşebbüsten dolayı cezalandırılmaz; fakat tamam olan kısım esasen bir suç oluşturduğu takdirde, sadece o suça ait ceza ile cezalandırılır⁵². Bu durumda failin kabahat failinin icra hareketlerinden gönüllü olarak vazgeçmesi veya kendi çabasıyla kabahatin tamamlanmasını veya neticenin gerçekleşmesini önlerse teşebbüsten dolayı değil, ancak tamam olan kısım başka bir kabahat oluşturduğu takdirde bu kabahatten dolayı sorumluluğu söz konusu olacaktır.

Kabahatler Kanunu'nun 14. maddesi kabahatlerde iştirak ile ilgili hususlara yer vermiştir. Buna göre, kabahatin işlenişine birden fazla kişinin iştirak etmesi halinde bu kişilerin her biri hakkında, fail olarak idari para cezası verilir. Görülmektedir ki, kabahatin işlenişine iştirak eden kişiler arasında fail ve şerik ayırımı gözetilmemiş olup, kabahatlerde iştirak ile ilgili tek tip fail sistemi kabul edilmiştir.

İlgili hükmün 2. fıkrası, özel faillik niteliğinin arandığı durumlarda, kabahate iştirak eden ve bu niteliği taşımayan kişi hakkında da fail olarak idari

---

⁴⁹ Yurtcan, s.19; Örnek için bkz.: 3284 sayılı Bazı Maden Hurdalarının Dışarı Çıkarılmasının Yasak Edilmesi ve Satın Alınması Hakkında Kanunu'nun 7. maddesi: "Yasaklanmış olmasına rağmen, 1 inci maddede yazılı hurdaları (demir, bakır, kurşun, kalay, tıtya, alemnium, antimuvan ve nikel hurdaları ile bunların hurda halindeki halitalarının ve kullanılmayacak bir hale gelmiş bilümm muharrik veya müteharrik vasıtaları); a) Yurt dışına çıkarmaya teşebbüs edenlere bin Türk Lirasından on bin Türk Lirasına kadar, b) Yurt dışına çıkarılana hurdanın piyasa değerinin iki katı idari para cezası verilir."

⁵⁰ TCK m.35.

⁵¹ Adem Sözüer, Suça Teşebbüs, İstanbul, Kazancı, 1984, s.159.

⁵² Gönüllü vazgeçme hakkında bkz.: Carlo Erra, "Teşebbüste İhtiyariyle Vazgeçme", Çev. Sahir Erman, İÜHF, C.:X, S.:1-2, İstanbul, 1944, s.678-720; Erhan Günay, Etkin Pişmanlık ve Gönüllü Vazgeçme, Ankara, Seçkin, 2006; Elif Bekar, "Gönüllü Vazgeçme", Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Türk Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku II. Kitap, İstanbul, İstanbul Barosu Yayınları, 2010, s.39-54.

para cezası verileceğine hükmetmiştir. Dolayısıyla TCK m.40/2'de yer alna bağlılık kuralının özgü suçlardaki fonksiyonu kabahatler bakımından uygulanmayacaktır.

Söz konusu hükmün 3. fıkrası, kabahate iştirak için kasten ve hukuka aykırı işlenmiş bir fiilin varlığı yeterli olduğuna, kabahatin işlenişine iştirak eden kişi hakkında, diğerlerinin sorumlu olup olmadığı göz önünde bulundurulmaksızın idari para cezası verileceğine yer vermiştir. Dolayısıyla kabahatin işlenişine iştirak eden kişilerden birinin kusur yeteneğinin olmaması diğer ortakların idari para cezası ile cezalandırılmasını engellemeyecektir.

Hükmün son fıkrası, kanunda özel faillik niteliğini taşıyan kişi⁵³ açısından suç, diğer kişiler açısından kabahat olarak tanımlanan fiilin, bu niteliği taşıyan ve taşımayan kişiler tarafından ortaklaşa işlenmesi halinde suça iştirake ilişkin hükümler uygulanır. Kişi kendisi bakımından kabahat oluşturan fiili tek başına işlediği zaman kabahatten dolayı idari yaptırım uygulanacak iken, özel faillik niteliğini taşıyan bir kişi birlikte bu fiili işlemiş olması halinde özel faillik niteliğini kişinin işlemiş olduğu suça iştirakten dolayı Türk Ceza Kanunu'nun iştirake ilişkin hükümlerine göre yaptırım uygulanacaktır⁵⁴.

Kabahatler Kanunu'nun 15. maddesi içtima haline ilişkin düzenlemeye yer vermiştir. Maddenin 1. fıkrası, bir fiil ile birden fazla kabahatin işlenmesi halinde bu kabahatlere ilişkin tanımlarda sadece idari para cezası öngörül-müşse, en ağır idari para cezası verileceği ve bu kabahatlerle ilgili olarak kanunda idari para cezasından başka idari yaptırımlar da öngörül-müş ise, bu yaptırımların her birinin uygulanmasına karar verileceğine ilişkin hüküm içermektedir⁵⁵. Bu fıkra Türk Ceza Kanunu'nun farklı neviden fikri içtima hük-

⁵³ Türk Ceza Kanunu'nun bağlılık kuralının yer aldığı düzenlemeye göre (m.40/2); "Özgü suçlarda, ancak özel faillik niteliğini taşıyan kişi fail olabilir. Bu suçların işlenişine iştirak eden diğer kişiler ise azmettiren veya yardım eden olarak sorumlu tutulur". Özel faillik niteliğinin arandığı suçlar özgü suçlar olup, hareketi yapan kişinin tipiklikte yer verilen özel niteliği, bu niteliğe sahip olmayan kişilerin suçun faili olmasını engeller. Örneğin kişi, aklında suç işleme düşüncesi olmayan ve kamu görevlisi olan bir diğer kişinin görevinin gereklerine aykırı davranışta bulunarak kendisine yarar sağlaması yönünde karar vermesini sağlıyor. Bu durumda kamu görevlisi olan kişi fail olabilecek iken, diğer kişinin sorumluluğu azmettirme çerçevesinde değerlendirilir. Bahri Öztürk/Mustafa Ruhan Erdem, Ceza Hukuku ve Güvenlik Tedbirleri Hukuku, 11. bs., Ankara, Seçkin, 2011, s.328.

⁵⁴ Kabahatler Kanunu Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu (1/993), TBMM 22. Dönem, 3. Yasama Yılı, (Sıra Sayısı 840), <http://www.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem22/yil01/ss840m.htm>, 10/10/2010.

⁵⁵ "...verilen idari para cezası kararında, 5326 sayılı Kabahatler Kanunu'nun 15. maddesinde düzenlenen fikri ve içtimai kuralları uyarınca fail hakkında en ağır yaptırım olan 3.kez alkollü araç kullanmak eyleminden dolayı idari para cezası uygulanması gerektiği kanaatine varılmış ise de, 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 114/2. maddesinde yer alan "Birkaç trafik suçunun bir arada işlenmesi halinde her suç için ayrı ceza uygulanır" hükmü uyarınca fail hakkında sürücü belgesi geri alındığı halde ehliyetsiz araç kullanmak eyleminden dolayı da işlem yapılması gerektiği nazara alındığında, itirazın bu yönden kabulüne karar verilmesi gerektiği gözetilmeden yazılı şekilde hüküm kurulmasında isabet görülmemiş ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 309. maddesi uyarınca anılan kararın bozulması lüzumu kanun yararına bozma'ya atfen ihbar olunmuş bulunmakla gereği görüşülüp düşünüldü. Yargıtay Cumhuriyet Başsav-

müne benzer şekilde düzenlenmiş olup, idari para cezaları bakımından uygulama alanı bulacaktır. Bir fiil ile gerçekleştirilen birden fazla kabahatten her biri açısından idari para cezasından başka bir idari yaptırım öngörülmüş ise, bu yaptırımların her birinin uygulanmasına karar verilir.

Maddenin 2. fıkrası, aynı kabahatin birden fazla işlenmesi halinde her bir kabahatle ilgili olarak ayrı ayrı idari para cezası verileceğine ve kesintisiz fiille işlenebilen kabahatlerde⁵⁶, bu nedenle idari yaptırım kararı verilmeye kadar fiil tek sayılacağına yer vermiştir. Bu hükme baktığımızda Türk Ceza Kanunu'nun zincirleme suç hükümlerinin uygulanamayacağını görmekteyiz. Dolayısıyla bir kabahatin birden fazla işlenmesi durumunda gerçek içtima hükümlerine göre, her bir fiille ilgili olarak ayrı idari para cezasına hükmedilecektir. Kesintisiz fiille işlenebilen kabahatlerde ise, itiraz sürecinin sonuçlanmış olması veya kararın yerine getirilmesi önem arz etmemekte olup, kesintisiz eylem idari yaptırımla kesintiye uğrayacaktır. Bu nedenle kesintisiz fiille işlenebilen kabahatlerde fiil nedeniyle idari yaptırım kararı verilmesine rağmen kişi, fiili devam ettiriyorsa idari yaptırım kararı verilmesi ile kesinti oluşacağı için karardan sonraki fiil bakımından ayrı bir yaptırım söz konusu olacaktır⁵⁷.

Maddenin 3. fıkrası ise, bir fiil hem kabahat hem de suç olarak tanımlanmış ise, sadece suçtan dolayı yaptırım uygulanabileceğine ancak, suçtan dolayı yaptırım uygulanamayan hallerde kabahat dolayısıyla yaptırım uygulanacağına hükmetmiştir. Böylece kişi hakkında sadece suçtan dolayı ceza veya güvenlik tedbirine hükmedilecektir; fiilin kabahat oluşturması dolayısıyla ayrıca idari yaptırım uygulanamayacaktır. Böylece “non bis in idem” kuralına⁵⁸ suçlarla kabahatler arasında da geçerlilik tanınmıştır. Bazı özel kanunlarda “eylem suç teşkil etse bile” idari yaptırım uygulanacağına ilişkin düzenlemeler mevcuttur⁵⁹. Bu bağlamda 4925 sayılı Karayolu Taşıma Kanunu'nun 27. maddesi “Eylemin başka bir suç teşkil etmesi halinde, 26. madde ile verilen para cezaları, diğer kanunlardaki suçların takibine ve cezaların uygulanmasına; bu Kanunda ve yönetmelikte düzenlenen uyarma, geçici durdurma ve iptal gibi idari müeyyidelerin uygulanmasına engel teşkil etmez.” hükmü Kabahatler

---

cılığının kanun yararına bozma istemine dayanan ihbarname içeriği yerinde görüldüğünden Erzincan Sulh Ceza Mahkemesinin 13.7.2006 gün ve 2006/174 müt.sayı kararının CMK.nun 309/4-c maddesi uyarınca aleyhe tesir etmemek üzere bozulmasına, 23.01.2008 günü oybirliğiyle karar verildi.” Y. 7.CD., E.2007/14229, K.2008/102, T.23.1.2008, (Çevrimiçi) www.kazanci.com.tr, 25.10.2010.

⁵⁶ Kesintisiz fiillerde hareket devam etmekte olup, hareketin devam ettiği her an yaptırım gerektiren kabahat işlenmektedir. Kesintisiz fiille işlenen kabahatlere örnek olarak; işgal (Kabahatler Kanunu m.38), silah taşıma (Kabahatler Kanunu m.43) verilebilir. Cengiz Otacı/İbrahim Keskin, *Türk Kabahatler Hukuku*, 2. bs., Ankara, Adalet, 2010, s.58.

⁵⁷ Otacı/Keskin, s.58.

⁵⁸ “Non bis in idem” ilkesi hakkında bkz.: Faruk Özkan, “Türk Hukukunda Non Bis İn İdem İlkesi”, *Avrupa Birliği'ne Uyum Sürecinde Türk Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku II. Kitap*, İstanbul, İstanbul Barosu Yayınları, 2010, s.9-38.

⁵⁹ Örneğin 5149 sayılı Spor Müسابakalarında Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesi Dair Kanun m.18/ek 3. fıkrası; “Yasaklı olmasına rağmen spor alanına girenlere, yardımcı olanlara ve önlem almayanlara üç aydan bir yıla kadar hapis cezası verilir. Konusu suç teşkil eden eylemlerin failleri hakkında ilgili kanunların hükümleri saklıdır.”

Kanunu'nun söz konusu fıkrasına aykırılık teşkil etmekteydi. 25/6/2009 tarihli 5917 sayılı kanun m.34 ile yapılan değişiklik sonucu Kabahatler Kanunu m.15/3 hükmüne uygun hale gelmiştir. Öte yandan, suçtan dolayı yaptırım uygulanamayan hallerde kabahat dolayısıyla yaptırım uygulanacağına ilişkin hüküm, şikayetten vazgeçme, öndeme, uzlaşma gibi kurumların söz konusu olduğu hallerde geçerli olacaktır⁶⁰.

---

⁶⁰ Otacı/Keskin, s.59.